

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Тәрбие бастауы - ұлттық құндылықтарда

ЖАРИЯЛАНДЫ
28.03.2025ТІРЕК СӨЗДЕР
мәдени мұра, салт-дәстүр, ұлттық
құндылықтар, ұлттық тәрбиеСІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/177289/**Айкеева Сандуғаш Балтабаевна**

№54 жалпы білім беретін мектебі

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Кіріспе

Әр ұлттың болашағы – оның рухани құндылықтарымен айқындалады. Ұлттық құндылықтар – халықтың тарихи тәжірибесі, салт-дәстүрі, мәдениеті мен рухани мұрасы. Ұрпақтан-ұрпаққа жалғасқан осы асыл қазыналар адамның мінез-құлқының, ой-өрісінің және дүниетанымының қалыптасуына негіз болады. Бүгінгі жаһандану дәуірінде ұлттық құндылықтарды сақтау, дамыту және оны жас ұрпақтың бойына сіңіру – маңызды міндеттердің бірі. Қазақ халқының ғасырлар бойы қалыптасқан тәлім-тәрбиесі ұлттың негізгі болмысын анықтайды. Сондықтан, ұлттық тәрбиені жаңғырту арқылы ғана елдің рухани тұтастығын сақтап, жас ұрпаққа дұрыс бағыт-бағдар бере аламыз. Жастардың тәрбиесі — қоғамның болашағын айқындайтын маңызды факторлардың бірі. Әрбір ұлттың өзіне тән құндылықтары мен дәстүрлері бар, және бұл құндылықтар ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып отырады. Ұлттық құндылықтар арқылы тербие беру — елдің мәдениетін, тарихын, тілін және ұлттық өзіндік ерекшеліктерін сақтап қалудың бірден-бір жолы. Осы мақалада ұлттық құндылықтардың тәрбиедегі рөлі мен мәні туралы сөз қозғалады.

Негізгі бөлім

Ұлттық құндылықтар – елдің мәдени ерекшелігін айқындайтын рухани

және материалдық байлықтар жиынтығы. Қазақ халқының ұлттық құндылықтары – оның тілі, ділі, діні, салт-дәстүрі, әдет-ғұрпы және адамгершілік қағидалары. Тәрбие ісінде осы құндылықтар шешуші рөл атқарады.

Қазақ халқының тәлім-тәрбиесі ата-ананы құрметтеу, үлкенге ізет көрсету, кішіге қамқор болу, адалдық пен әділдікті ұстану сияқты адамгершілік ұстанымдарға негізделген. «Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілерсің» деген халық даналығы отбасы тәрбиесінің маңыздылығын көрсетеді. Бала отбасында ұлттық құндылықтармен сусындап өссе, болашақта өз ұлтының мүддесін ойлайтын, рухани бай, саналы азамат болып қалыптасады. Ұлттық құндылықтар – бұл әрбір халықтың мәдениетіне, тарихына, дәстүрлеріне және әдет-ғұрыптарына негізделген құндылықтар жүйесі. Қазақ халқының ұлттық құндылықтары әрқашан өмір сүру, еңбек ету және қоғамда өзін-өзі танудың негізгі белгісі болып табылады. Бұл құндылықтар халықтың руханилығын, әлеуметтік-мәдени ерекшеліктерін және тарихи мұрасын сақтауға бағытталған.

Тәрбие – бұл тұлғаны қоғамның белсенді, жауапты және мәдениетке танымал азаматы ретінде қалыптастыру процесі. Ұлттық құндылықтар арқылы әрбір азамат ұлтының ерекшеліктерін сезініп, өз қоғамының толыққанды мүшесі болуға ұмтылады. Қазақ ұлттық құндылықтары, мысалы, ата-аналарға құрмет көрсету, үлкендерді сыйлау, қонақжайлылық, әділеттілік, сенімділік және адалдық, тұлғаның дамуына ықпал етеді. Бүгінде технология дамып, батыстық мәдениет кең таралуда. Бұл құбылыстың жастардың дүниетанымына әсер етуі заңды. Дегенмен, ұлттық тәрбиені нығайту арқылы ұлт болашағын қорғауға болады. Білім беру саласында ұлттық құндылықтарды насихаттау, ұлттық ойындарды, өнерді, салт-дәстүрлерді дәріптеу – тәрбие ісінің ажырамас бөлігі. Қазақтың мақал-мәтелдері, жыр-дастандары, халық әндері де жас буынның рухани санасын қалыптастыруда маңызды рөл атқарады.

Сондықтан тәрбие ісін ұлттық құндылықтар негізінде жүргізу –

қоғамның дамуы мен ұрпақ сабақтастығын қамтамасыз етудің басты жолы. Ұлттық мәдениетті бойына сіңірген жас ұрпақ елін, жерін сүйетін, рухы биік азамат болып өседі.

Қорытынды

Ұлттық рухта тәрбиеленген жас ұрпақ өз мәдениетін, тілін, дәстүрін бағалап, оны болашақ ұрпаққа жеткізе алады. Сондықтан ата-ана, ұстаздар мен қоғам ұлттық тәрбиені басты орынға қоюы қажет. Ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиеленген жас – ұлттың болашағының кепілі. Қазақ халқының мәдениеті мен дәстүрлерін сақтау арқылы ұлттық құндылықтарды жаңа ұрпаққа жеткізу аса маңызды. Мұндағы әрбір құндылық, әсіресе ата-аналарды құрметтеу, олардың өмірлік тәжірибесін бағалау және олардың ақыл-кеңестерін тыңдау арқылы тұлғаның дұрыс жолында болуына ықпал етеді. Қазақтың қонақжайлылығы халықтың айырылмас бөлігі ретінде қоғамды бір-біріне жақындатуға, ұлттық бірлікті нығайтуға бағытталған.

Ата мұраларын зерттеу және оны оқу үдерісіне енгізу арқылы ұлттық құндылықтарды сақтауға болады. Мысалы, мектеп бағдарламаларында ұлттық әдеби шығармаларды оқу, халық өнерімен танысу, тарихи мерекелер мен салттарды өткізу сияқты әдістер қолданылуда. Бұл әдістер балалардың ұлттық құндылықтарды түсіне білуіне және бағалай алуына мүмкіншілік береді.

Аннотация

Бұл мақалада ұлттық құндылықтардың тәрбие жүйесіндегі рөлі мен маңызы қарастырылады. Қазақ халқының ғасырлар бойы қалыптасқан салт-дәстүрлері, әдет-ғұрыптары мен мәдени мұрасы ұрпақ тәрбиесінің негізі ретінде талданады. Жас ұрпақты ұлттық рухта тәрбиелеудің маңыздылығы, оның тұлғалық дамуға тигізер әсері жан-жақты зерттеледі. Сондай-ақ, жаһандану дәуірінде ұлттық құндылықтарды сақтау және жаңғырту жолдары қарастырылып, білім беру жүйесінде ұлттық тәрбие мәселелерінің өзектілігі көрсетіледі. Зерттеу нәтижелері

ұлттық құндылықтардың ұрпақ тәрбиесіндегі маңыздылығын дәлелдей отырып, оларды насихаттау қажеттігін алға тартады.

Түйінді сөздер: ұлттық құндылықтар, ұлттық тәрбие, салт-дәстүр, мәдени мұра.

Қолданылған әдебиеттер

1. Қазақ халқының ұлттық тәрбиесі және құндылықтар
2. Қалиев С. «Қазақ этнопедагогикасының теориялық негіздері мен тарихы» – бұл еңбекте қазақ халқының салт-дәстүрлеріне негізделген тәрбие жүйесі жан-жақты қарастырылады.
3. Әбдімәжитова Т. «Ұлттық құндылықтар және тәрбие» – ұлттық құндылықтарды қазіргі қоғамда қолдану мәселелері талданады.
4. Білім беру және ұлттық тәрбие
5. Нұрғазиева Н. «Білім беру жүйесіндегі ұлттық тәрбие» – ұлттық құндылықтарды мектеп бағдарламасына енгізу мәселелері қарастырылады.
6. Жарықбаев Қ., Қалиев С. «Қазақ тәлім-тәрбиесі» – қазақ халқының дәстүрлі тәрбиесі мен оның педагогикалық негіздері туралы маңызды зерттеу.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.